

ESETJOGI MOZAIK

Egy roma nemzetiségű panaszos a nagykorú gyermeke halálát megelőző egészségügyi ellátás hiányosságai miatt kezdeményezett vizsgálatot. A beadvány szerint hozzátartozója a roma származása miatt nem kapta meg a szükséges és megfelelő ellátást az adott kórházban, amely a halálához vezethetett.

Egy roma nemzetiségű panaszos fia szolgálati előmenetelével összefüggő nehézségeit kifogásolva fordult a nemzetiségi biztoshelyetteshez. A panaszos azt is sérelmezte, hogy fia nem kapott megfelelő segítséget munkahelyétől a lakhatási nehézségei rendezéséhez. Úgy vélte, hogy gyermekét roma származása miatt érte hátrány szakmai életpályája alakítása során.

A nemzetiségi önkormányzat az általa fenntartott bölcsőde finanszírozási nehézségei miatt kért segítséget. Az ombudsmanhelyettes az ügy hátterének minél részletesebb megismerése és a beadványozó minél alaposabb informálása érdekében tájékoztatást kért a Miniszterelnökség Egyházi és Nemzetiségi Kapcsolatokért Felelős Helyettes Államtitkárságától.

Egy roma nemzetiségű panaszos nehéz anyagi körülményei és súlyos beteg felesége ellátás iránti kéréseinek elutasítása miatt fordult a nemzetiségi biztoshelyetteshez. A beadványozó azt sérelmezte, hogy a vármegyei kormányhivatal, mint rehabilitációs hatóság, valamint a járási hivatal és a települési önkormányzat is elutasította a szociális és egyéb ellátások igénylésére vonatkozó kéréseiket, így megélhetésük veszélybe került.

Egy roma származású panaszos lakhatási ügyében fordult segítségért a nemzetiségi biztoshelyetteshez. Panaszában az önkormányzat eljárását és intézkedéseit sérelmezte, úgy vélte, hogy roma származása miatt került hátrányba az önkormányzati bérlakás igénylése során. Lakáskérelmének elutasítása mellett, a panaszos egyedi méltányosságra okot adó körülményei sem lettek kellően figyelembe véve az önkormányzat által.

Egy roma nemzetiségi önkormányzat elnöke a települési roma nemzetiségi önkormányzati képviselők 2024. évi választásának elmaradását kifogásolta. Válaszlevelében a nemzetiségi biztoshelyettes a nemzetiségi önkormányzati képviselők választásának általános szabályairól és annak népszámlálási adatokkal való összefüggéseiről adott részletes tájékoztatást a beadványozónak.

ESETJOGI MOZAIK

Az észak-kelet-magyarországi roma nemzetiségi önkormányzat elnöke beadványában megírta, hogy a községben – a nemzetiségek jogairól szóló törvény (Njtv.) 56. § (1) bekezdésében foglalt feltételek teljesítésének hiányában – nem kerülhetett sor a 2024. évi települési roma nemzetiségi önkormányzati képviselők választásának kitűzésére.

A roma nemzetiségi önkormányzat elnökének álláspontja szerint a népszámlálás eredményei nem tükrözik a településen élő roma nemzetiséghez tartozók valós számát. Továbbá megítélése szerint, amennyiben a helyi roma közösség tagjai tisztában lettek volna azzal, hogy a népszámlálásnak a nemzetiséghez tartozásra vonatkozó kérdéseire nyújtott adatszolgáltatása előfeltétele a települési roma nemzetiségi önkormányzati képviselők általános választása kitűzésének, megvallották volna roma nemzetiséghez való tartozásukat.

A biztoshelyettes tájékoztató levelében kifejtette, hogy a népszámlálás adatai kiemelt jelentőségűek a Magyarországon élő nemzetiségi közösségek számára: a census során nyert hiteles, megalapozott és szakszerű hivatalos statisztikai adatok hozzájárulnak ahhoz, hogy a szakértők és a (szak)politikuskok jobban megismerjék, megértsék és értékeljék a hazai nemzetiségeket érintő társadalmi jelenségeket és folyamatokat. A statisztikai adatok alapul szolgálnak a társadalmi, gazdasági és szakpolitikai döntések előkészítéséhez. Az adatok kiemelt jelentőségűek azért is, mert az Njtv. a nyelvhasználati jogok gyakorlását és a települési nemzetiségi önkormányzati választások kiírását a hazai nemzetiségek népszámlálás során regisztrált arányához, számához köti.

A nemzetiségi ombudsmanhelyettes rámutatott arra is, hogy a jogalkotó 2012. január 1-e óta köti a települési nemzetiségi önkormányzati választások kiírását a hazai nemzetiségek népszámlálás során regisztrált számához. Ennek megfelelően e szabályozás szerint, a 2011. évi népszámlálás adatai alapján került sor az érintett településen a települési roma nemzetiségi önkormányzati képviselők 2014. és 2019. évi általános választására és 2022. őszén időközi választására is.

A szabályozással összefüggésben a biztoshelyettes rámutatott arra is, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az Alaptörvénnyel összeegyeztethető olyan megoldás, amely a települési nemzetiségi önkormányzati választás kiírását a nemzetiséghez tartozóknak a népszámlálás során regisztrált számához köti.

ESETJOGI MOZAIK

Az Njtv. hatályos 56. § (1) bekezdése értelmében a települési nemzetiségi önkormányzati képviselők általános választását ki kell tűzni, ha a) a településen az adott nemzetiséghez tartozó személyek száma – a legutóbbi népszámlálásnak az adott nemzetiséghez tartozásra vonatkozó kérdéseire nyújtott adatszolgáltatás nemzetiségenként összesített adatai szerint – a 25 főt eléri; b) a településen a nemzetiségi önkormányzati képviselők előző általános választását követően az adott nemzetiség települési önkormányzata megalakult, és az adott nemzetiséghez tartozó személyek száma – a legutóbbi népszámlálásnak az adott nemzetiséghez tartozásra vonatkozó kérdéseire nyújtott adatszolgáltatás nemzetiségenként összesített adatai szerint – a 20 főt eléri; vagy c) a településen nemzetiségi köznevelési intézmény, nemzetiségi szakképző intézmény, vagy nemzetiségi nevelésben-oktatásban részt vevő köznevelési intézmény működött az általános választás évét megelőző év december 1-jén.

Az ombudsmanhelyettes a 2/2020. számú elvi állásfoglalásban részletesen bemutatta a népszámlálás előkészítésével és végrehajtásával kapcsolatos nemzetiségi jogi vonatkozású komplex kérdéseket, szakmai javaslataival támogatta a folyamat előkészítését.

A biztoshelyettes az elvi állásfoglalásban számos javaslatot fogalmazott meg az Országgyűlés Magyarországi Nemzetiségek Bizottsága, az országos nemzetiségi önkormányzatok és a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) számára. Javaslataiban külön is felhívta az érintett szervek figyelmét arra, hogy a 2022. évi népszámlálás előkészítése és végrehajtása során folytassanak a nemzetiségi közösségeket érintő tudatosító és a nemzetiségi önazonosság megvallását ösztönző tájékoztatást és kampányokat, különösen a népszámlálás során nyert nemzetiségi közösségekre vonatkozó adatok jövőbeni felhasználásáról.

Az elvi állásfoglalás arra vonatkozóan is fogalmazott meg szakmai javaslatot, hogy a népszámlálás területi végrehajtásáért felelős jegyzők szorosan működjenek együtt a települési nemzetiségi önkormányzatokkal, a településen élő nemzetiségi közösségekhez tartozó személyekkel és vonjanak be a területi végrehajtásba nemzetiségi kötődéssel és nemzetiségi nyelvismerettel rendelkező számlálóbiztosokat.

E javaslatok elsődleges célja az volt, hogy a nemzetiségi kötődéssel rendelkező személyek szabadon, identitásvállalásuk helyi nemzetiségi közösségük jövőjét, különösen a települési nemzetiségi önkormányzat létrejöttét is érintő hatásának teljes tudatában vallhassák meg nemzetiségi hovatartozásukat.

ESETJOGI MOZAIK

A biztoshelyettes válaszlevelében felhívta a figyelmet arra, hogy a jelenleg hatályos szabályozás változatlansága esetén, az érintett községben nem kerülhet sor a települési nemzetiségi önkormányzati képviselők választásának kiírására, így a következő, 2024 és 2029 közötti önkormányzati ciklusban nem alakulhat roma nemzetiségi önkormányzat a településen.

Azt is jelezte a tájékoztató levelében, hogy nemzetiségi biztoshelyettesként a népszámlálási adatok felülvizsgálatára nem rendelkezik feladat- és hatáskörrel, a települési nemzetiségi önkormányzati képviselők választásának kitűzését nem befolyásolhatja.

A beadványozó figyelmét azonban arra is felhívta a biztoshelyettes, hogy az Njtv. 10. § (4) bekezdése értelmében a helyi önkormányzat a nemzetiségi ügyek ellátása körében biztosítja a nemzetiségi jogok érvényesülését, e körben ellátja különösen a település illetékességi területén jelentkező, a kulturális szolgáltatással, nyilvános könyvtári ellátással, muzeális intézmények fenntartásával, közművelődéssel, tájékoztatással, a nemzetiség szellemi, épített és tárgyi örökségével, írott és elektronikus sajtójával, a szociális alapellátással, a helyi közfoglalkoztatással kapcsolatos helyi önkormányzati feladatokat. Az Njtv. 10. § (8) bekezdése arról is rendelkezik, hogy a helyi önkormányzat a településen, vármegyében települési, területi nemzetiségi önkormányzat hiányában az adott nemzetiség országos önkormányzata javaslataira tekintettel látja el a nemzetiségi jogok érvényesülésével kapcsolatos feladatait.

Hangsúlyozta, hogy az Njtv. rendelkezései azonban arra is lehetőséget teremtenek, hogy nemzetiségi önkormányzat hiányában/vagy mellett a településen székhellyel rendelkező nemzetiségi egyesület a nemzetiségi jogokat érintő kezdeményezéssel éljen, vagy valamely jogot érintően véleményt alkosson. Kiemelendő az is, hogy az Njtv. 10. § (6) bekezdés b) pontja értelmében a helyi önkormányzat szervezeti és működési szabályzata részletesen szabályozza a helyi önkormányzat képviselő-testülete feladatait a településen működő nemzetiségi egyesülettel történő együttműködés során, ideértve a javaslatok, kezdeményezések kezelését, a véleményezési és egyetértési jog gyakorlásának részletes rendjét.

A biztoshelyettes a konkrét ügyben reményét fejezte ki arra vonatkozóan, hogy a település roma közösségének érdekérvényesítése települési roma nemzetiségi önkormányzat nélkül sem lehetetlenül el teljesen a jövőben.